సముద్రపు అంచులు

మసక మసక చీకట్లో పల్లెవాళ్ళ గుడిసెలన్నీ చిన్ని చిన్ని పడవల్లా వున్నాయి. ఇక్కడా అక్కడా యిసుక నేలమీద కూర్చుని పొదుగాటి చుట్టలు కాల్చుకుంటూ పల్లెవాళ్ళందరూ కబుర్లు చెప్పుకుంటున్నారు. దూరంగా సముద్రపుహోరు వినబడుతోంది. సముద్రం మీదనుంచి వచ్చే చల్లని ఉప్పనిగాలికి గుడిసెలమీద ఆకులు కదలి చప్పుడు చేస్తున్నాయి. పొయ్యిలోంచి నల్లనల్లని పొగా చేపల కూరవాసనా రుచి రుచిగా వెగటు వెగటుగా వస్తున్నాయి.

ఈ మధ్య వీరయ్య వాళ్ళందరితోనూ కలవడంలేదు. తన గుడిసె ముందు ఒక పెద్ద బండరాయిమీద కూర్చుని తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నాడు. తమ్ముడు నూకయ్య ఆరేసిన చేప లన్నిటినీ యీతాకు బుట్టలలోకి ఎత్తుతున్నాడు. అక్కడికి కొంచెం దూరంలో మిరపాల వెంకన్న నవ్వు బొంగురుగా గోదురుచిప్ప అరచినట్లు వినవస్తోంది.

"ఓ మాఁవా, నా వొల్లు నీ వొల్లుకి తగిలితే నీ జబ్బు ఒదల్దది" అన్న నరసమ్మ ఆడగొంతు సన్నగా విభిన్నంగా వినబడుతోంది. ఆ గుంపుకాని, వాళ్ళ కులాసాగాని వీరయ్యని ఆకర్షించలేదు.

"అన్ని చేపలూ లోపలెట్టాను. మరేంటి పేసేది?" అన్నాడు నూకయ్య చేతులు దులుపుకుంటూ.

"ఏంటీ లేదు." వీరా తమ్ముడి కేసిచూసి అన్నాడు." ఎల్లి గంజార్చు. నా కాకలేత్తంది."

నూకయ్య గుడిసెలోకి వెళ్ళిపోయాడు. వీరయ్య తన ఆలోచనలో ఆగినచోటు కనుక్కొని ముందుకు సాగాడు.

వీరయ్య అదృష్టం యీవాళ పండింది. తన జీవితంలో అన్ని చేపలు ఎన్నడూ తను చూడలేదు. పెద్దవీ, చిన్నవీ రంగురంగులవీ విచిత్రమైనవీ, తన గుడిసె పట్టనన్ని చేపలు దొరికాయి. రోజూ ఏమీ లేకుండా వెళ్ళిపోయే తన బ్రతుకులో ఏదో ఆశ కదలి మిలమిల లాడింది. పెద్ద చేపకు రెండు రూపాయలు తక్కువరావు. తనకున్న చిల్లర అప్పులూ బాకీలు అన్నీ తీర్చుకోవచ్చును. పైగా పొడుగూళ్ళో దగ్గుతో బాధపడే ముసలి తండ్రికి ఓ దుప్పటీ, తమ్ముడికి రెండు యిజార్లూ కొంటాడు. చంద్రికి-తక్కువలో వస్తే ఎర్రంచుల ఆకుపచ్చచీర ఒకటి కొంటాడు.

ఈవేళ బాబుదగ్గరుంటే ఎంత సంతోషించును! పుట్టి నప్పట్నుంచీ యిక్కడేవుండి ఈచేపల నమ్ముకుంటూ తింటానికి తిండిలేక—పాపం, చివరికి కీళ్ళజబ్బువచ్చి ఊరుకొని వూళ్ళో ఒక్కడూ వుంటున్నాడు. సత్తెమ్మ మాత్రం ఏదో యింత కాచిపోస్తోంది.

ఊరువిడిచి వెళ్ళిపోతూ యిలా అన్నాడు బాబు, "అబ్బీ! ఈ సముద్రం నా పానాలు మింగేసింది. ఈ మాయ్మారిని వదలి కూలిపని చేసుకో కుర్రాడా."

నిజంగా యీ సముద్రం అంటే తనకీ ఎంతో భయం. చిన్నప్పట్నుంచీ ఈ సముద్రాన్ని తానెరుగును—ఆ యిసుకవొడ్డునీ బలంగా కోపంగా వస్తూ తక్కున విరిగిపోయే కెరటాల్నీ, లోతులకి చొచ్చుకుపోయే నీలాల్నీ, లోతు లోతుల్నీ మెరకల్నీ అతనెరుగును. యింకా సూరీడు మూరంగా సముద్రంలోంచి ఎర్రగా పైకి లేవకముందే పడవ చెక్క లమర్చుకుని, నూకయ్యను కూర్చోపెట్టుకుని నీళ్ళల్లోకి వెళ్ళిపోతాడు. కొండ అంచులు తడిసిపోయే చివరికంటా వెళతాడు. వల వేస్తూతీస్తూ, సంజెవేళకి ఒళ్ళంతానొప్పులతో కొత్తగా భయంగా భూమ్మీద అడుగు పెడతాడు. శ్రమతప్ప ఏమీలాభం కనపడలేదు. ఏమైనా ఉన్నట్టయితే పన్నులు వసూలు చేసే చౌదరి ఆ కాస్తా కాజేస్తాడు.

అటువైపంతా భూమి! అంతులేని భూమి. పచ్చగా నల్లగా గట్టిగా ఎక్కడికో ఎక్కడికో పరచుకొని కోట్లకొలది జనానికి తల్లిలాగా ఆధారంగా వుంది. ఆ భూమ్మీద వుండేవాళ్ళకి ఎందుకో బలమూ నవ్వూ కులాసా వుంటాయి. అక్కడ భూమ్మీద తనూ, చంద్రీ యిటికలతో కట్టుకున్న ఓ చిన్న యింట్లో వుంటే——

మరి తను ఎందుకు భూమి అంతమయిందని తెలిపే ఇక్కడ.... ఈ జాలిలేని సుఖంలేని సముద్రపు ఉప్పని నీళ్ళల్లో తన తిండిని వెతుక్కుంటున్నాడు. ఆ సముద్రంలోవుండే చేపలలాగా? తానుకూడా భూమ్మీదకి వెళ్ళి బ్రతకలేడా? ఇలాగ శ్రమపడి తనూ బాబులాగ అయిపోతాడా? మొన్న మొన్న రంగణ్ణి చూశాడు! తనలాగే మాంచి వయస్సులో ఉన్నవాడైనా, పెదవులదగ్గర ఏడుపులాంటి నవ్వూ, కళ్ళ చుట్టూ నల్లని ముసలితనం వేలాడుతూండడం చూస్తే తనకి బెంగా దిగులూ కలిగాయి. పొదరి మొన్న పెళ్ళాంతో పిల్లలతో షికారువచ్చాడు. నిండుగా పచ్చగా గుమ్మడితీగలాగా ఉన్నారు. దేబరితనం విసుగూ రోతా వాళ్ళ మొహాల్లో లేవు. తనకీ అలా వుండాలనిపిస్తుంది. మీసాల వెంకన్నలాగ పెళ్ళి చేసుకోక ఒళ్ళు పాడైపోయిన నీతిలేని నరసమ్మ చుట్టూ తిరుగుతూ అసహ్యంగా మోటుగా అయిపోతే! ఛీ - ఆ నరసమ్మలో ఏముంది? పెద్ద పెద్ద రొమ్ములేసుకుతిరిగితే తను లోబడతానసుకుంది కాబోలు, చంద్రి తనకి వుండగా యిలాంటి ముండల్ని తన దగ్గరకు రానిస్తాడా? సత్తెమ్మనిచూస్తే తెలియడంలేదూ. బాబు పెద్దపెద్ద కండల్ని గుండెల్ని తినేసింది!

వీరయ్య గుండెలో రూపాయలు చప్పుడయ్యాయి. గట్టిగానవ్వాడు. నవ్వు గాలిహోరులో ముడతలుపడిపోయింది. గుడిసెలోంచి చేపలకూర వాసన వస్తోంది. ఇంతలో వెంకన్న వీరా యింటివైపు వస్తున్నాడు. వెనకాల ముగ్గురు నలుగురు బెస్తవాళ్ళున్నారు. నరసమ్మ ముందుగా నడుస్తూ ఏదో పాడుతోంది_చేతులు తిప్పుతూ.

"ఇయ్యాలే రేతిరికొత్తాను యీరయ్యమావా" అంది నరసమ్మ. అందరూ నవ్వారు. వీరయ్య మేనగింపుతో "పోయేముందా" అన్నాడు. వెంకన్న ముందుకొచ్చి "ఏం. నీ సెందిరికన్న బాగూనేమా ?" అన్నాడు.

"దానితో సాటేంటి ఫూ !" అన్నాడు దూరంగా జరిగి వీరయ్య.

"ఈపు సెక్కాగుద్ది జాగ్రత్త" అన్నాడు వెంకన్న.

"ముందు నీ ఈపు సూసుకో" నిర్లక్ష్యంగా అన్నాడు వీరయ్య. నరసమ్మ కొప్పు సవరించుకుంది. గాజులు గలగలలాడేటట్టు చెయ్యి వూపుతూ "సూత్తాంగా నీ సెంద్రమ్మ గుణం. నీకు తెలీకుండా అది...." అంటూ ముందుకు సాగిపోయింది.

వెంకన్న భళ్ళున నవ్వుతూ ఆమె వెనకాలే వెళ్ళాడు. "అబ్బో ! మాలావు పెద్దమడిసే యీడు" అన్నాడు. అందరూ మరింత పెద్దగా నవ్వి అక్కణ్ణుంచి కదలిపోయారు.

కొంచెం కొంచెం వెన్నెల వస్తోంది. వెళ్ళిపోయే నరసమ్మనీ, వెంకన్ననీ చూస్తూ ఉండిపోయాడు వీరయ్య. తమ్ముడు గుడిసెలోంచి పిల్చాడు. వొళ్ళు విరుచుకొని నిర్లక్ష్యంగా నవ్వుకుంటూ లోపలికి వెళ్ళాడు.

వీరయ్యకి వడ్డించి నూకయ్య కుండ పెంకులో తనకి అన్నం పెట్టుకున్నాడు. బుడ్డిదీపపు వెలుగులో యిద్దరూ వికృతంగా ఉన్నారు.

"ఎన్ని రూపాయ లొత్తయ్ నిజం సెప్పు" అన్నాడు నూకయ్య.

"యాభై."

"అమ్మో అమ్మో" నూకయ్య నోట్లో ముద్ద ముద్దలాగే వుండి పోయింది.

"ఆడు – ఆ యెంకన్న కళ్ళొడ్డోసుకుంటన్నాడు" అన్నాడు వీరయ్య.

"ఏం సేస్తవ్ అంత డబ్బూ?" అన్నాడు నూకయ్య. వాడిదృష్టి డబ్బుమీదే వుంది.

"నీకో లాగూ సొక్కా కుట్టిత్తాలే."

నూకయ్య గబుక్కున చప్పట్లు కొట్టాడు. ఎడంచెయ్యికూడా పులుసుతో తడి అయింది. తొందరగా కాళ్ళకి రాసేశాడు. ఇంక తన్ని పంచభూతాలూ చులాగ్గా స్వంతంలాగ స్పృశించలేవు. తమ వాటిని తొడుక్కుని తిరణాల కెళ్ళితే.... !

"సెందిరికో సీర కొంటాను" అన్నాడు వీరయ్య.

"అమ్మో అమ్మో !"

"బాబుకో దుప్పటీ కొంటాను."

"అమ్మో అమ్మో !"

"పాపం బాబు ఏం సేత్తుండాడో ముసిలోడు."

నూకయ్య దిగులుపడ్డాడు. బాబుని చూడాలనే కోరిక వాడిలో చాలాకాలంనుంచి గూడుకట్టుకుని వుంది.

"మరి డబ్బంతా అయిపోనాక ఏంటి సేసేది?" అన్నాడు నూకయ్య కాస్సేపు ఆలోచించి

వీరా మొహం నల్లపడింది. డబ్బుతో యిదీ అదీ కొంటే ఇంక మిగిలేది ఏమీ వుండదనే జ్ఞానం చురుక్కున గుండెకి తగిలింది. తిరిగి డబ్బులేక ఆ సముద్రపు నీళ్ళల్లో గెడవేసుకుంటూ పోవాలి. అలాగే బతికినన్నాళ్ళూ పోతూవుండాలి. వీరయ్యకి కోపం వచ్చింది. కంచం ఓపక్కకు విసురుగా తోసి యిలా అన్నాడు :

"ఏంట్రా నూకా, నీకూడెట్టాలి. ముసిలోడికి డబ్బివ్వాలి. ఎవడుసేత్తాడిదంతా. తెచ్చిన కూంతా మీకే అయిపోతది. పో, నువ్వు

వెరేపోయి నీబతుకు నువ్వు చూసుకో, నాకెందుకు మీ అందరి ఘోసా."

అన్న హఠాత్ కోపం నూకయ్యకి అర్థంకాలేదు. ఏడుపు వచ్చింది. వీరయ్య యివతలకి వచ్చి బండమీద కూర్చుని చుట్ట ముట్టించాడు. తిన్న అన్నమంతా కడుపులో విరిగిపోయినట్టయింది. ఆ పావిరి లాగ ఖర్చుపెట్టినా తరగని డబ్బు ఎలాగ సంపాదించడం? తన సెందిరిని మనవుసేసుకుని ఒక చిన్న యిల్లు కట్టుకోవడం ఎలాగ? ఈ సమస్యకి తుదీ మొదలూ తేల్చుకోలేక వీరయ్య నిస్సహాయంగా ఆకాశంలోకి చూస్తు కూర్చున్నాడు.

గుడ్డివెన్నెల అంతటా ఆవరించుకుంది. పల్లెవాళ్ళ గుడిసెల నీడలు పొడుగ్గా సాచుకుని వున్నాయి. ఇసుకనేల తరంగాలులేని సముద్రదడిలాగ వుంది. ఓ ముసలివాడు కర్రని చప్పుడుచేస్తూ అడుగులో అడుగు వేసుకుంటూ వీరయ్య దగ్గరకే వచ్చాడు.

"ఓస్. గవరయ్య మావా, రా, రా" అంటూ లేచి ముసలాణ్ణి జాగ్రత్తగా బండమీద కూర్చోబెట్టాడు. గవరయ్య కళ్ళు కనపడవు. బాగా వంగిపోయాడు ముసలివాడైపోయాడు. "ఏరా యీరా, బాగా సేపలు పడ్డాయిటగా" అన్నాడు.

"ఏదోలే మా,వా."

"సరిసర్లే అందరూ యిదే మాట. జాగర్తరో అబ్బీ, పదిలంగా వుండు అందరికీ శానా కష్టంగా వుంది."

"ఆళ్ళదేం తిన్నానా ?"

"ఈ మాట సొప్పటానికే వొచ్చాన్రా, పోతా పోతా" అంటూ ముసలాడు లేచాడు.

"మళ్ళీ అంతదూరం యెల్లలేవు. ఇక్కడే తొంగో మావా" అన్నాడు వీరయ్య.

"రోజూ మీ అత్త కల్లోకి వత్తందిరా, నన్నుకూడా రమ్మంటందిరా" అని ఆగి గౌవరయ్య "బాబూ యిలారా" అన్నాడు. వీరయ్య దగ్గర కెళ్ళాడు. వీరయ్య వొళ్ళునిమురుతూ "ఇంక ఎప్పుడో జీవుడు లేచిపోతాడ్రా అబ్బీ, సత్తే నా గుమ్మందగ్గరే సత్తాను. అక్కడే మీ అత్తా పానం వదిలింది. ఓమారు నిన్ను సూద్దామని బుద్దయింది. సునోళ్ళల్లో మీరే గదరా మిగిలిందీ ఏడీ సూకడు? నిదరోనియ్యి. లేపమాకు" అంటూ వణకుతూ కఱ్ఱతో దారి చూసుకుంటూ గవరయ్య వెళ్ళిపోయాడు. వీరయ్య గుండెల్లో తెలీని బాధ కలిగింది. గవరయ్య చెల్లెలే తన తల్లి. మామ చెప్పినట్టు మూడు నాలుగు కుటుంబాలు బందరు వదలి ఎప్పుడో ఈ వూరు వచ్చేశారు. ఇక్కడ ఒక్కొక్కళ్ళే సముద్రానికీ ఆకలికీ రోగాలకీ ఆహుతి అయిపోయారు. తనే మిగిలాడు, గవరయ్య మావకూడా చచ్చిపోతాడు బాబుకూడా చచ్చిపోతాడు. గవరయ్య మావకి అత్తంటే ప్రాణంలో ప్రాణం. ఆమె పోవడంతో మతి లేనివాడై పోయాడు. అత్త తనకి చేగోడీలు చేసిపెట్టేది. అత్త చచ్చిపోయింది. అందరూ చచ్చిపోయారు. తన కెవరున్నారు బారుమని ఏడవాలనిపించింది, కాని చంద్రి జ్ఞాపకం వచ్చింది. తమ్ముడు సూకడు జ్ఞాపకం వచ్చాడు. గబగబా గుడిసెలోకి వెళ్ళాడు సూకడు, నేలమీద పడుకుని నిద్రపోతున్నాడు. వాడి కళ్ళమ్మటకారిన నీటిచార బుడ్డిదీపపు వెలుగులో నల్లగా కనబడుతోంది; వీరయ్య పరీక్షగా చూశాడు. వాడి వళ్ళంతా ప్రేమగా తడిపాడు. అక్కడున్న నులకమంచం వాల్చి, తమ్ముణ్ణి రెండుచేతులతో ఎత్తి దానిమీద పడుకోబెట్టాడు. తానొక చదర తీసుకొని బయటికివచ్చి, యిసుకమీద పరిచాడు.

"చెంద్రి రాలేదేం యియ్యేల" అనుకున్నాడు గట్టిగా. ఇంకా ఆశతో ఆమెకోసమే అన్నట్టు చూస్తూ చదరమీద కూర్చున్నాడు.

2

వెన్నెల మరికాస్త వచ్చింది. నీడలు చిన్నవయాయి. పల్లె అంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. కొందరు మాత్రం యిళ్ళ కివతల యిసుకలో పడుకున్నారు. అర్థంలేకండా అంతటా వ్యాపించిన ఆకాశాన్నీ చుక్కల్నీ చూస్తో పడుకున్న వీరయ్యకి క్రమంగా నిద్రపట్టింది.

నిద్రామాయ మసక మసక మడతల్లో జడమైన వీరా మనస్సుకి ఏదో తగిలినట్టయింది, కళ్ళు తెరిచాడు.

"అన్నె-ఏంటదీ" అన్నాడు బద్ధకంగా. కిలకిల నవ్వింది నరసమ్మ. "అపుడే నిదరేంటీ" అంది.

వీరా దూరంగా ఒత్తిగిల్లాడు. చెవులు దాటి జుట్టు పడుతూంటే, వెనకాల ముడిచుట్టుకుని రవిక లేకండా పైటకప్పుకున్న నరసమ్మని చూశాడు. తన కోసమని ఒక్కతే యిలా రావడం కొంచెం గర్వం కలిగించింది వీరయ్యకి.

"ఏం యిలాగొచ్చినావ్?"

"రాకూడదేంటి!"

"పైట సరీగ్గా యేసుకో సిగ్గులేదూ."

"నీ దగ్గరేనా యీరయ్య మావా."

నరసమ్మ దగ్గరగా జరిగింది. ఆమె చనువు వీరాని కంగారు పెట్టింది. కానీ అతనికి మీసాలవెంకన్న జ్ఞాపకం వచ్చాడు. ఏదో చీదరగా అనిపించింది.

"ఇయ్యాల మాంచిలాబం వత్తదేంటీ" అంది నరసమ్మ గోముగా.

"ఎంతలే - ఓ యాభై రూపాయలు" గర్వంగా అన్నాడు వీరయ్య.

"వెన్నెల బాగుం దీరయ్యమాఁవా."

వీరా మాట్లాడలేదు.

"ఇక్కడ నీ పక్కనే కూంతసేపు నడుం వాలుత్తా-ఏం ?"

వీరా తటపటాయింపాడు. నరసమ్మ నవ్వింది. దగ్గరగా వెళ్లి క్కిత్తలా పడుకుంది.

వీరా తన చిక్కని నల్లని మీసం సవరించుకున్నాడు. బిగువైన ఆమె రొమ్ముల గుండ్రని పిక్కలూ వీరా మనస్సుని ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తున్నాయి. వెన్నెలరాత్రి, స్త్రీ సామీప్యమూ దృఢమైన అతని ఆరోగ్యమూ మనిషి హేతువును మించిన హేతువుకి ఉద్దీపకాలుగా వున్నాయి. ఇటూ అటూ చూశాడు. నిద్రలో నిశ్శబ్దంలో మునిగివుంది పల్లె అంతా. దూరాన గుడిసెలోంచి ఏదో సన్నని ఏడుపు వినవస్తోంది.

"కిందనే తొంగున్నావు నరసమ్మా. నా సదర తీసుకో'' అన్నాడు వీరయ్య.

"ఒద్దులే."

వీరయ్య అతి ప్రయత్నంమీద మరొక పక్కకు తిరిగి "సాల్లే నీ యేసాలు. నాను లొంగేవాణ్ని కాను" అన్నాడు. నరసమ్మ ఫక్కున నవ్వింది. ఆ నవ్వులో గొప్ప నేర్పూ ధీమా వున్నాయి. అతనిమీద వొరిగి కావలించుకుంది. "ఎంత కమ్మగున్న వ్వీరయ్య మాఁవా" అంది.

"లేకపోతే యెదవ యెంకన్న నేంచే" అన్నాడు వీరయ్య. ఆమెను పొదవి పట్టుకొని గుండెలకు హత్తుకున్నాడు.

"ఈ మద్దె మహసిక్కయింది" అంది నరసమ్మ.

"ఏంటే...."

"నానున్నగుడిసె అద్దెకి నిక్కచ్చి సేత్తన్నాడు సిల్లిగవ్వనేదు."

"ఎంకన్న వున్నాడుగా."

"రోజూ కల్లోయిత్తాడుగా. ఇంకేం మిగులుద్ది ఆడిదగ్గర ?"

నరసమ్మ కౌగిలి విడిపించుకుని పక్కకి జరిగింది. వీరయ్య రమ్మంటూ చేతులు చాచాడు.

"అద్దెమాట ఏం సెప్పావు మాఁవా ?" అంది నరసమ్మ.

"రారా" అన్నాడు వీరయ్య.

"అయిదు రూపాయ లిప్పిత్తావా ?"

"నా దగ్గర నేదు."

"అదేంటి మాఁవా. నీదాన్నికాదా ?"

"నా దగ్గర నేదు."

"పోనీ మూడు రోపాయిలియ్యి కట్టం గడుప."

"నా దగ్గర నేదు."

నరసమ్మ చివాలున లేచింది. "అయితే నేరాను" అంది విసురుగా, వీరాకి కోపం వచ్చింది. సిగ్గువేసింది. అసహ్యం వేసింది. వెన్నెల లాంటి చంద్రి నవ్వూ స్నేహమూ కళ్ళముందు నిలిచాయి. "పో పో ముండా. డబ్బుకోసం వొచ్చినావ్ పింజారిముండా. ఛీ ! ఛీ !" అని అరిచాడు.

"ఉత్తనే అన్నాను మాఁవా" అంది నరసమ్మ పరిస్థితి చెయ్యి దాటుతోందని గ్రహించి.

వీరా లేచి చదర తీసుకుని "ఛీ ! నా గుమ్మంకాడనుండి పో. నిన్ను సూత్తేనే పాపం" అంటూ గబ గబా గుడిసెలోకి వెళ్ళి తలుపులు వేసుకున్నాడు.

బిత్తరపోయిన నరసమ్మ దగ్గరకి యెంకన్న చాటు నుంచి వొచ్చాడు.

"ఏంటన్నాడూ ," అని అడిగాడు.

"ఇయ్యేనేపు దొంగనాకొడుకు. కాని ఆడివొళ్ళు బలేగా వుంది."

3

తెల్లవారగానే పట్నంనుంచి వర్తకులువచ్చారు. వీళ్ళు చేపల్ని బేరం చేసి కొనుక్కుపోయి లాభాని కమ్ముకుంటారు. పెద్దసంత నరసింహాలు పీరయ్య గుడిసె దగ్గరికి వచ్చాడు. అతనితోపాటు వెంకన్నా యింకా కొందరూ కూడా వున్నారు. వర్తకులకి దగ్గరుండి బేరంలోసహాయం చేసి పెద్దరికం వెలిగించి పావలా అర్ధా సంపాదించుకుంటాడు వెంకన్న - అసలు వెంకన్న ఏ గొడవొచ్చినా అక్కడుండి పూసుకుంటాడు. పూసు కుంటాడు. పన్నుల చౌదరితో మంతనాలు సాగిస్తాడు. అందుకే వెంకన్న అంటే అందరికీ కొంచెం భయంకూడా వుంది.

నూకయ్య గుడిసె యివతలే కూర్చొని పద్లోము కుంటున్నాడు. తెల్లని సూర్యకాంతి యిసుకమీద వెండిరేకులా మెరుస్తూవుంది. పల్లె వాళ్ళ నల్లని శరీరాలు మరికాస్త నల్లగా నిగనిగలాడుతున్నాయి.

నరసింహాలు వెంకన్నవైపు రెండు పొగాకు కాడలు విసిరాడు.

"తీసుకోరా యెంకా. ఈ విరన్న ఏదైనా సబబుగా యిస్తాడా ?" అన్నాడు.

"మా లోబం మడిసండి బాబూ. ఆడికి డబ్బుపోగుసేసి పోగు సేసి మీలాగ అయిపోవాలని వుందండి" అన్నాడు వెంకన్న పుగాకు పాయ తుంపుతూ.

"నీకుమాత్రం లేదట్రా ?"

వెంకన్న గర్వంగా అందరికేసీ చూసి యిలాగ అన్నాడు : "మన కెందుకురా పోగుసేసుకోవడం. ఏరోజు కారోజుదే. మొదవడబ్బు, మన దగ్గరుండదు- అలాటి పెటువులకి కాని."

నరసింహం వెంకన్నని దగ్గరగా పిల్చి చెవిలో ఏవో చెప్పాడు.

వెంకన్న వికటంగా నవ్వి గుడిసెలోకి వెళ్ళాడు. కాస్సేపట్లో వీరాతో యివతలకి వచ్చాడు.

"దండం బాబూ" అన్నాడు వీరయ్య. నూకయ్య చేపల బుట్టలు ఒక్కొక్కటే యివతల పెట్టాడు. పాతిక రూపాయల్నించి బేరం సాగింది. వీరయ్య ఆఖరుకి యాభై కావాలన్నాడు. దమ్మిడీ తగితే యివ్వనన్నాడు. యాభై అంటే నూట్లో సగం. ఇంకో యాభై సంపాదిస్తే నూరవుతుంది. అదీ వీరయ్య లెక్క. మొదట డెబ్భై చెప్పినా వీరయ్య కెందుకో యాభై అన్న అంకెమిదనే మోజువుంది. ఆ అంకె నుంచి ఎంత చెప్పినా దిగలేదు. ఇక లాభంలేదని నరసింహం సొమ్మిచ్చి బుట్టలు పట్టించుకు వెళ్ళాడు. వీరా మెరిసే కళ్ళతో అయిదు పదినోట్లనీ మొలకి కట్టాడు. రెండు మూడురోజుల శ్రమకి ఏ పల్లెవాడూ ఈమధ్య యింత సంపాదించలేదు. వీరయ్యలాగ పట్టుదలగా వాళ్ళు సముద్రాన్ని గాలించనూలేదు. ఆపూట గడిస్తే చాలనుకుంటారు. మిగిలితే తాగుతారు. వాళ్ళల్లో కష్టపడే బలమూ ఓపికా ఇచ్చా ఏనాడో లుప్తమైపోయాయి.

"ఓ రెండు రూపాయలు నాకియ్యి. మళ్ళీ ఇచ్చేత్తా" అన్నాడు వెంకన్న చెయ్యిజాపుతూ.

"నీ కెందు కివ్వాలీ?"

"నాను బేరంచేసి పెట్టాను" అన్నాడు వెంకన్న.

"ఆడితో వొచ్చినావు, ఆడిదగ్గరే పోయి పుచ్చుకో."

వెంకన్న కోపంగా చూశాడు. వీరా లక్ష్యం చెయ్యక నూకయ్యని పడవచెక్క లమర్చమని పంపించాడు. వెంకన్న వీరాదగ్గరగా వెళ్ళాడు.

"మద్దెవర్రికి మామూలుంది తెల్సా?" అని కోపంగా అడిగాడు.

"అవసరమైనోడు నా దగ్గరికి ఒత్తాడు మద్దె నీ ఊసేంటి?"

"సూసుకో నీ పని సెప్తా" మీసం దువ్వాడు వెంకన్న.

"పోరా తాగుమోతు కొడకా."

వెంకన్న కళ్ళు ఎర్రపడ్డాయి. హూంకరించాడు, "మామూలిత్తావా. సెంపదరగొట్టనా" అంటూ మీదకు వెళ్ళాడు వీరయ్య. కలియబడ్డాకు కుస్తీ ప్రారంభమయింది. తక్కినజనం అందరూ వింతగా సరదాగా చూస్తున్నారు. చప్పట్లు కొడుతున్నారు. చుట్టుపక్కల గుడిసెల్లోంచి ఆడవాళ్ళుకూడా - కొందరు పిల్లల్ని చంకన వేసుకుని మరీ వచ్చారు. ఈ కలహానికి కారణ మేమిటో ఆతురతతో వాకబు చేస్తున్నారు.

వీరా బలంగా వెంకన్నని తన్నాడు. వెంకన్న గిర్రున తిరిగి యిసుకలో పడ్డాడు. మళ్ళీ లేవలేకపోయాడు. నోట్లోంచి నురగ వస్తోంటే తుడుచుకుంటూ బూతులు తిడుతున్నాడు. జుట్టునెరిసిన ఒక ముసిలాడు యింకా మీదకు లంఘించే వీరయ్యని ఆపి "ఇంక సాల్లే. నువ్వెళ్ళు యీరయ్యా" అన్నాడు వీరయ్య వొళ్ళు దులుపుకొని సముద్రంవైపు వెళ్ళిపోయాడు. వెంకన్న లేచి గాలిలో పిడికిలికొట్టుతూ బూతులు తిడుతూ తూలుతూ వెళ్ళాడు, నల్లగా మాసినగుడ్డలతో చింపిరి తలలతో కళలేని కళ్ళతో నీరసంగా వెకిలిగా నవ్వుకుంటూ తక్కినవాళ్ళు విడిపోయారు.

వీరయ్య సముద్రం దగ్గరికి వెళ్ళాడు. నూకయ్య పడవని సిద్దం చేస్తున్నాడు. పక్కనే ఆకుపచ్చ చీరకొంగు గాలికి ఎగురుతూంటే నవ్వుతూన్న చంద్రి కనపడింది. వీరా "ఓహోయ్" అని పిలిచాడు. ఆమె కువకువలాడే గొంతుతో "ఓహోయ్" అని పలికింది.

చంద్రి నలుపైనా అందంగా వుంది. పెద్దకళ్ళూ, కోటేరేసిన ముక్కూ, బలంగా వంపులుతీరిన దేహమూ - అన్నిటికన్నా ఆమె

స్వచ్ఛమైన నవ్వు, సముద్రపు కెరటాల నురుగు సూర్యకాంతిలో మెరిసినట్టుగా అకల్మషంగా హాయిగా నిండుగా ఉంటుంది. చంద్రి పరుగున వెళ్ళి వీరా వొళ్లో వాలింది. వీరయ్య రెండు చేతులతోనూ చంద్రిని పైకెత్తి గిర్రున తిప్పి మెల్లగా యిసుకమీద పడుకోబెట్టాడు. ఎండలో ఆమె చెక్కిన రాతి శిల్పంలా నిగనిగలాడింది. ఈమె తనదే నన్న గర్వమూ తృప్తి అవ్యక్తంగా వీరయ్యలో కలిగాయి. నవ్వుతూ అడిగాడు. "నిన్న రాలేదేం పిల్లా ?"

"నిన్న సేతినిండా పనివుంది బావా."

"మరి యియ్యాల ఎలా గొచ్చినావ్ సిలకా ?"

"నాకు కడుపునొప్పి అని యేడ్చాను."

వీరయ్య గుండెనిండా నవ్వాడు. తన చేపల్నిగురించి వచ్చిన సొమ్మును గురించీ చెప్పాడు. చంద్రికళ్ళు పెద్దవిచేసుకు వింది. వాళ్ళల్లో సుస్పష్టమైన కలలూ ఆశలూ రేగాయి. ఇద్దరూ దూరంగా భూమి మీద యిల్లు కట్టుకుని కులాసాగా ఆ చౌదరిలాగా ...

వీరయ్య పట్టుదలతో అన్నాడు. "సెంద్రీసూడు. నెలతిరిగే టప్పటికి మూడొందలు సంపాదిత్తాను. ఇంకా ఇంకా సంపాదిత్తాను. ఈ యెదవ పల్లి వొదిలి పోదాం."

"నాకు సొక్కాలూ" సాగదీశాడు నూకయ్య.

"సర్లే యెదవా. కుట్టిత్తాలే." వీరయ్య చంద్రి చెయ్యిపట్టి లేవదీశాడు. "నీకు ఓ సీర కొంటాను."

"నా కెందుకు బావా యిపుడూ."

"మనువు సేసుకోవద్దూ పిల్లా."

చంద్రి ఆనందంగా అతనికేసి చూసింది. గబుక్కున సిగ్గుతో తలదించి "సాలాఖరుకు నా జీతం వత్తది కదా. అదికూడా నువ్వే తీసుకో" అంది.

"నీ డబ్బెందుకు నాకు పిల్లా యీరయ్యంటే ఏంటనుకున్నావ్ !"

"మరి యిల్లు కట్టుకోవద్దా ఏంటి పిల్లోడా. ఇల్లు కడితే శానా డబ్బవుద్ది."

వీరయ్య మౌనంగా అంచనా వేస్తున్నాడు. ఆకలీ - రేపటిని గూర్చిన భయమూ లేకుండా గౌరవంగా బతకాలని కోరని వారుండరు. కాని ఆ పేదరికం పొలిమేర దాటడం కష్టం అని వీరయ్యకి తెలియదు. ఆ పొలిమేర దగ్గర నీచత్వమూ నిరాశా రోగమూలాంటి పెద్ద పెద్ద అగడ్తలుంటాయి. పై అంతస్తులోనికి ఎగరడానికి చేసే ప్రయత్నం అతికష్టమైనదీ అపాయకరమైనదీకూడా. కాని వీరయ్య ధనం దేనికైనా మూలం అని గుర్తించాడు. కేవలం తన కష్టంవల్లనే తప్ప మరోమార్గం సంపాదనకి లేదనీ తెలుసుకున్నాడు. ఆ వచ్చిన ధనం తన్ని అంటి పెట్టుకుని ఉండాలి. కాని యీ చంచల పదార్థం ఉన్న చోటికే వెళ్ళే దుర్గుణం కలిగి వుందని అతనికి తెలియదు. ఏమైనా దారిపొడుగునా జయించుకుపోవాలనే పట్టుదల అతనిలో వుంది. అందుకోసమే తక్కిన తన వాళ్ళల్లో ఉన్న అలసటనీ అవినీతినీ తనలోంచి తుడిచిపెట్టి నియమ బద్ధంగా బతకాలనుకున్నాడు. అందుకోసమే నరసమ్మ నెత్తురులేని వలపుకి దూరంగా తొలగాడు.

పడవ సముద్రంలో వూగింది. రెండు కుండలలో గంజీ కూడూ పెట్టి పడవలో ఉంచారు. తెరచాప గాలికి వయ్యారంగా ఆడింది. ఎండ ముదిరిన వేడికిరణాలు చల్లని సముద్రాన్ని తాకుతున్నాయి. "నాను కూడు వొండి ఎదురు సూపులు సూత్తూంటాను." అంది చంద్రి.

"ఇయ్యాల నా సామిరంగా యింకా ఎక్కువ సేపలు పట్టుతాను" అన్నాడు వీరయ్య.

"తొరగా రాయేం!" అంది చంద్రి.

పడవ పడుచుపిల్లలాగా కెరటాలమీద సాగింది. చంద్రి చూసి చూసి వెనక్కి తిరిగింది.

4

చంద్రి కేమీ తోచలేదు. ఒకత్తె వీరయ్య గుడిసెలో కూర్చుంది. తన కామందుల యింట్లో అయితే యిటువంటప్పుడు విధవపూతురు సుబ్బమ్మ గచ్చకాయ లాడడానికి పిల్చేది. పాపం ఆవిడ చాలా మంచిది. ఏం చేసుకున్నా తీసుకొచ్చి తనకి పెడుతుంది. తనతో ఎన్నో చెపుతుంది. సుబ్బమ్మ మొగుడితో కొన్నాళ్ళు కాపరం చేసింది. ఎప్పుడూ ఆ కాపరం గొడవలే చెప్పేది. ఇప్పటికి తాను అయిదేళ్ళ నుంచీ అక్కడే పనిచేస్తోంది. ఏడాదికి యిన్ని బస్తాలని ఒకేసారి కొలుస్తారు. ఇదివరకు తన తల్లి బతికిఉన్నప్పుడు ఆమే జీతం తెచ్చుకునేది. అన్నగారినికూడా యింటో పెట్టుకుని పోషిస్తూవుండేది. కాని తల్లి ఏడాది క్రితమే మారకంవచ్చి చచ్చిపోయింది. తల్లి పోవడంతో చంద్రికి సర్వం శూన్యమనిపించింది. మేనమామ వేళకి తిని తత్వాలు పాడుతూ కూర్చుంటాడు. ఇంటిగొడవ పట్టించుకోడు. తనకీ చచ్చిపోవా లనిపించింది. కాని వీరయ్య తనకోసం పల్లెనుంచి మూడుమైళ్ళు నడిచి వచ్చేవాడు. ధైర్యం చెప్పేవాడు నవ్వించేవాడు. అల్లరిచేసేవాడు. చీకటి పడగానే వెళ్ళిపోయేవాడు. వీరయ్యనీ, వీరయ్య కబుర్లనీ తలచుకుంటూనే నిద్రపోయేది. చంద్రి మామూలు మనిషైంది. ఉత్సాహంతో ఆశతో భవిష్యత్తులోకి చూసింది.

చంద్రి గుడిసె తలుపు గొళ్ళెంపెట్టి అప్పలమ్మ గుడిసె దగ్గరకు వెళ్ళింది. అక్కడ చౌదరి అప్పలమ్మతో ఏదో గుస గుసలాడుతున్నాడు. చంద్రిని చూసి "ఈ పిల్ల వీరయ్యకోసం వస్తూంటుందికదూ!"

అని పరీక్షగా చూశాడు. చంద్రికి ఏదో సిగ్గువేసి కుంచించుకుపోయింది. పన్నులు వసూలుచేసే చౌదరి యిక్కడెందుకున్నాడా అనుకుంది. అప్పలమ్మ ఆప్యాయంగా చంద్రిని పిలిచి కూర్చోమంది. చౌదరి వెళ్ళిపోయాడు.

"లచ్చిమిలాంటి పిల్లవు నీ రేక మంచిదిలే" అంది అప్పలమ్మ సన్నని వంకర వేతులతో చంద్రి చుబుకాన్ని పుణుకుతూ. "మరి మా యీరయ్యని పెళ్ళెప్పుడు చేసుకుంటావో కోడలా ?" అంది.

చంద్రి సిగ్గుగా అంది. "నాకేం తెలుస్తది"

"యీరయ్య సెప్పుకోదగ్గ మడిసి. అందరిలాంటోడుకాడు" అంది అప్పలమ్మ.

"ఇక్కణ్ణుంచి యెల్లిపోదాం. ఊళ్ళో యిల్లు కట్టుకుందామంటాడు. నా జీతంకూడా ఆడికే యిచ్చేస్తాను" అంది చంద్రి.

"ఏమాత్రం నిల్వవేశాడు నీవోడు" అడిగింది అప్పలమ్మ.

"నాకు తెల్దు."

"ముసిల్దాన్ని, నాతో ఆమాత్రం సెప్పకూడదంటే ?"

"నాకు తెల్దు. నిజంగా నీమీద వొట్టు."

"అది సర్లేగాని నువ్వుకూడా ఈడకే వచ్చి ఉండరాదూ పిల్లదానా. ఒక్క తెరపీ నువ్వు దూరంగా ఎందుకూ ?"

"కామందుల దగ్గర పనికి కుదిరానుగా."

"ఆఁ పని ! పని ! ఇక్కడుంటే ఆమాత్రం సొమ్ము సెయ్యమా ఏంటీ—"

"నా కెవరిత్తారిక్కడ ?"

"నా దగ్గరుందువుగాని, నా యాపారం చూసిపెడుతూందువుగాని."

"నా కిటువంటివి సేతగాదప్పలమ్మత్తా" అంది అమాయకంగా చంద్రి.

అప్పలమ్మ చాలా చిత్రమైన మనిషి. దగ్గరగా ఏభై మేళ్ళుంటాయి. చాటుకుండా కల్లుని ముండల్ని సప్లయ్ చేసే పెద్ద వర్తకురాలు. కాని ఆమె బహిరంగంగా మాత్రం పుణుకులు, మామిడి తాండ్ర, బెల్లపు సెనగచ్చులూ అమ్ముతూంటుంది. పొరుగూళ్ళనుంచి చాటుగా ఎవరికీ తెలియకుండా ఒక్కొక్క రసికుడు ఒక్కొక్క పిల్లని ఎగరేసుకొస్తుంటాడు. వాళ్ళకి గదుల దెకిస్తుంది అప్పలమ్మ ఈ వ్యవహారంలో చౌదరికి కూడా వాటావుంది? పోలీసుల చెడు దృష్టి ఇటుపడకుండా చౌదరి చూసుకుంటూ వుంటాడు. కాని చంద్రికి పాపం యివేమి తెలియవు. అప్పలమ్మ పెద్దకాలపుదనీ సత్తెకాలపుదనీ ఆమె నమ్మకం.

"పోనీ మా సౌదరిబాబు దగ్గర పనికి కుదరరాదు పిల్లా. నీకో బస్తా ఎక్కువ ముట్టచెపుతాడు. యీరయ్యకి దగ్గరగా వుంటావు, రోజూ కోశెడుదూరం నడిచి వస్తుండావాయె" అంది అప్పలమ్మ.

"మూడు నాలుగు నెలల్లో ఈ యేడయిపోతాదిగా అప్పుడు సూద్దాంలే" అంది చంద్రి, అప్పలమ్మ సలహాకూడా బాగానే వుందనుకుంటూ.

"ఇంతలో ఒక గదిలోంచి పెద్ద అరుపులు కేకలూ వినపడ్డాయి. ఒక ఆడగొంతు 'అమ్మో అమ్మో' అంటోంది. దబదబా గుద్దులు వినిపించాయి. చంద్రి భయంతో "ఏంటదీ" అంది.

గది తలుపులు తెరచుకున్నాయి. ఒక ఆడదాన్ని జుట్టుపట్టుకుని వూడిన గోచీతో తూలుతూ లాక్కువస్తున్నాడు. మధ్యమధ్య కోపంగా విలాసంగా డొక్కలో తన్నుతున్నాడు. ఆమె తిడుతోంది. "సచ్చినోడా. నీ జిమ్మడిపోను. నీ శార్ధంపెట్ట...."

అప్పలమ్మ ఏమీ ఎరగనట్టు చేపల్ని తరుగుతోంది. చంద్రి సహించలేకపోయింది. "ఎంట్రా సచ్చినోడా. ఆడమనిషి నట్టా కొడతావ్ ?" అంది.

"నాయిష్టం" అన్నాడు వాడు.

"అయ్యో అదేం తప్పుచేసిందీ?" అంది చంద్రి,

"నాకు కొట్టాలని సరదా. నీ కెందుకే నావూసు." ఇంతలోకే ఆడమనిషి జుట్టువిడిపించుకునీ అతని చెయ్యి కరవబోయింది. అతడు తప్పించుకుని ఆమెని ఎడాపెడా లన్నాడు. చంద్రి అప్రయత్నంగా అంది. "అలా కొడతావేంటి పొగరుబోతుకొడకా."

"నీ కెందుకే ముండా. నీకూ కావాలా రెండు తగలాలా." అన్నాడు ఆ పీడడు, ఆడమనిషి విదిలించుకుని పారిపోయింది. అతడూ తూలుతూ ఆమెని వెంబడించాడు. చంద్రికి వికారపెట్టినట్టయింది. కంగారుగా "ఇదంతా యేంటి అప్పలమ్మా!" అంది. అప్పలమ్మ నవ్వింది. ఆ నవ్వు చాలా చిత్రంగావుంది. అమాయకంగా పరుచుకున్న ఎండుటాకుల్ని కాల్చివేసే మంటలోని నిర్దయ, నీచత్వమూ ఆ నవ్వులో ఉన్నాయి. నైతికపు విలువలూ, అంతరాత్మ, జాలీ మొదలైనవన్నీ ఎప్పుడో వదిలేసి అవసరంయొక్క ప్రాముఖ్యానికి లొంగిన మనుష్యుల లోని ఒక స్వార్థం, గారపటి సల్లపడిన ఆమె పళ్ళ సందులలోంచి పొడుచుకువచ్చిన నవ్వులో అసహ్యంగా పేరుకునివుంది. చంద్రికి ఆ నవ్వు భయంకరంగా తోచింది. ఎందుకో అక్కడ ఉంటే ప్రమాదం అనుకుంది."నే వెళ్ళోత్తాను. యీరయ్యబావకి కూడువండాలి" అంటూ అప్పలమ్మ పిలుస్తున్నా వినక చరచరా వెళ్ళిపోయింది.

చంద్రి కూడువండి చీకటిపడే వేళకి బండమీద కూర్చుని పాటలు పాడుతూ వీరాకోసం నిరీక్షిస్తోంది. అటూ ఇటూ వెళ్ళేవాళ్ళు పలకరించిపోతున్నారు. కొందరు పరాచికాలాడుతున్నారు. మీసాల వెంకన్న కన్ను గీటాడు. "పోరా యెదవకొడక. కళ్ళల్లో ఇసుకోత్తాను" అంది. మరి కొందరు కవ్వించి నవ్వుకుంటూ వెళ్ళిపోయారు.

వీరయ్య నూకయ్యతో తిరిగి వచ్చాడు. ఈవేళకూడా చేపలు బాగానే పడ్డాయి. చంద్రి వేణ్ణీళ్ళు కాచిపెట్టింది. ఇద్దరూ స్నానం

చేశాడు. చంద్రి నవ్వుతూ కబుర్లు చెబుతూ వేడివేడి కూడు పెడతూంటే వీరయ్యకి మగతలాంటి ఆనందం ఏదో కలిగింది. తను రోజంతా పడిన శ్రమని ఎవరో మంత్రంవేసి తీసేసినట్టయింది. చంద్రి యింక యింటికి వెళ్ళనంది. ఇక్కడ ఈ పల్లెలో సంబరం జరుగుతుంది. చూస్తానంది. సరేనన్నాడు వీరయ్య.

మూతితుడుచుకుంటూ వీరయ్య యివతలికి రాగానే ఎవరోవచ్చి "మీ మావకి ప్రాణంమీదకొచ్చింది." అని చెప్పాడు. వీరయ్యకి వొళ్ళు జలదరించినట్టయింది. సరాసరి మేనమామ యింటికి వెళ్ళాడు. గుడిసె గుమ్మంమీద సీతాలు ఏడుస్తూ కూర్చుంది. మేనమామ గవరయ్య పిల్లలులేరని దీన్ని చేరదీసి పెంచాడు. పన్నెండు పదమూడేళ్ళుంటాయి. "ఏంవే సీతీ ! ఏడుస్తావేం ఎట్లాగున్నాడు మావ ?" అన్నాడు వీరయ్య.

"ఆకలేస్తుంది" అంటూ బావురుమంది సీత.

గవరయ్యకి జబ్బు చెయ్యడంతో సీతాలికీ రోజంతా ఉపవాసమైంది ఇంట్లో బియ్యంగింజకూడా లేకుండాచూసి యిదే సమయం అన్నట్లు మంచం పట్టాడు ముసలాడు. వీరయ్య లోపలికి వెళ్ళాడు. గవరయ్య ఒక కుక్కి మంచంలో స్పృహలేకుండా పడివున్నాడు. ఆయాసంతో గుండె లెగిరి ఎగిరి పడుతున్నాయి. బలవంతంగా తీసి విడిచే శ్వాస. గురక బరుకు బరుకు మంటోంది. నెరసిన కనుబొమ్మల కింద రెప్పలు సగం మూసుకుని ఉన్నాయి. వీరయ్యకి బాధ కలిగింది. జాలివేసింది. ఓపికఉన్నన్నాళ్ళు సముద్రంలో గెడవేసి బతికాడు. చివరిరోజుల్లో ఇక్కడా అక్కడా అడుక్కు తీసుకువస్తున్నాడు. ఇప్పుడింక ఈ ప్రాణావశిష్టుణ్ణి ఎవరు చూస్తారు ? కొన్ని రోజులక్రితం అత్త పిలుస్తోందని చెప్పాడు. ఇప్పుడు వెళ్ళిపోతున్నాడా ? అక్కడ ఆ లోకంలో అత్త యితనికోసం కని పెట్టుకుని వుంటుందా ? అక్కడ తిండి ఉంటుందా ? అక్కడ సముద్రం వుండదా ? ఇలాగ అయోమయంగా ఆలోచిస్తూ పరుగెత్తుకువెళ్ళి మంగలిస్వామిని తీసుకొచ్చాడు. స్వామి

మంచి వైద్యుడని ప్రతీతి. గవరయ్యని పరీక్షించి నోట్లో ఏదో రసం పిండాడు. ఉదయానికల్లా తెలివొస్తుందనీ నయమౌతుందనీ ధైర్యం చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

“నీకు నేను కూడు పంపిస్తాను. ఏడవమాకు సీతీ, మావని జాగ్రత్తగా సూస్తూవుండు.” అని చెప్పి వీరయ్య యింటికి వచ్చేశాడు, చంద్రి అన్నం ముంతలో పెట్టుకుని సీతాలు దగ్గరికి వెళ్ళింది.

వీరయ్య గుండెలో బాధ ఎక్కువయింది.

ఈ పల్లె వదిలితేగాని తన బాధ తగ్గదనుకున్నాడు. ఎన్నాళ్ళయినా తాను కష్టపడి డబ్బు కూడ పెడతాడు. “అవసరమైతే చంద్రి జీతం కూడా తనే తీసుకుంటాడు. దూరంగా అక్కడ ఒక యిల్లు కట్టుకుని చిన్న వర్తకమో మరొకటో చేసుకుంటాడు, తను చొక్కాలుకూడా తొడుగుతాడు. కాళ్ళకి జోడులేకుండా నడవడు, చంద్రీ నూకయ్య తనతో వుంటారు. చంద్రికీ తనకీ పిల్లలు పుడతారు. వాళ్ళకి చంద్రి బాగ పెద్ద కళ్ళూ, తనలాగ బలమైన దేహమూ ఉంటాయి, వాళ్ళు పలకా పుస్తకాలుచ్చుకుని బడికివెళ్ళి చదువుకుంటారు తను పెద్దమనిషి అవుతాడు. గౌరవంగా హాయిగా బతుకుతాడు. కొందరేనా తన్ని వీరయ్యగా రంటారు.

ఈ దరిద్రపు నీచపు మోసపు సముద్రంతో తనకింక పనిలేదు. మీసాలు వెంకన్న తిండిలేక దిక్కులేక పడిఉంటాడు, నరసమ్మ కల్లుతో జబ్బులతో ముసలిదై వంగిపోతుంది. ఈ పల్లెవాళ్ళందరూ ఆకలితో, రేపటిని గూర్చిన భయంతో క్రమంగా కృశించి నశించిపోతారు. అప్పలమ్మని ఖైదులో పెడతారు. తనుమాత్రం దూరంగా సుఖంగా....

అంత కసిలోనూ ఏడుపు వచ్చింది వీరయ్యకి. ఆ పల్లెనీ అందులో ప్రతీ మనిషినీ తానెరుగును, తరతరాలుగా వీళ్ళందరూ యిక్కడ పుట్టారు, పెరిగారు. తనవంటి వీళ్ళందరూ నశించిపోతారు. ఈ వందల కొలదీ జనానికి ఏ ఆశా సౌఖ్యమూ యింక జీవితంలో కల

గవా ? బాబుకూడా యిలాగే చెప్పావు. 'నాను యీ సముద్రం దేవుడను కున్నానురా అబ్బీ! మన తాత ముత్తాతలు యిక్కడే పుట్టారు. పెద్దోళ్ళ యారు. కాని గుడిసె ఏనాడూ కాస్త పెద్దది అవలేదురా బుల్లోడా! ఈ సముద్రం మనకి కూంత తిండి పెట్టి మన సత్తువ నంతా — మనపానాల్నే బలికోరుద్ది"

అక్కడే యిసుకమీద పడుకున్నాడు వీరయ్య. మాగన్నుగా నిద్రపట్టే వేళకి చంద్రి తిరిగి వచ్చింది.

5

దూరంగా డప్పులు మోగాయి. కాగడాల కాంతి ఎర్రగా కనిపి స్తోంది. జనం కలకలం వినవస్తూంది. చంద్రి వీరాన్ని తట్టి లేపింది. "నువ్వెళ్ళు నేను ఎనకాన వొత్తాను" అన్నాడు వీరయ్య బద్ధకంతో. చంద్రి నూకయ్యని తీసుకుని వెళ్ళింది. ఇదివర కెప్పుడో చౌదరి కొని యిచ్చిన చమ్కీచీర కట్టుకుని వచ్చింది నరసమ్మ. వెంకన్న ఒక చేతిలో కల్లుముంతతోను మరో చేతిలో కొరడాతోనూ తిరుగుతూ జనాన్ని అదలిస్తున్నాడు. గంగడు తుప్పుపట్టిన కత్తి నొకదాన్ని తిప్పుతూ ఖడ్గ విద్యని ప్రదర్శిస్తున్నాడు. ఒక ఆడది మొహం అంతా పసుపు రాసు కుని చేత్తో ఆకులు పట్టుకుని జుట్టు విరబోసుకుని గుడ్లు తేలేసి యిటూ అటూ ఊగుతోంది. ఇద్దరు వొంటికి రంగులు పూసుకుని పెద్దపులి ఆట ఆడుతున్నారు. కాగడాల కదిలే వెలుతురులో అందరూ తెరమీద బొమ్మల్లా మిథ్యగా వింతగా వికృతంగా ఉన్నారు. చంద్రి ఉత్సాహంతో గుంపులో చేరి ఒకవైపోయింది.

క్రమంగా సంబరం మజా ఎక్కువయింది. ముంతలతో కల్లును కాళీ చేస్తున్నారు. పైటజారిన నరసమ్మ కేకలు వేస్తోంది. పసుపు రాసుకున్న

గుడ్డని చుట్టబెట్టుకుని సరిసరిపడని పైటవేసుకుంది. తడిసిన జుట్టు చివరల్ని సాచి ఆరబెట్టికుంటోంది.

వెన్నెలలో అర్ధనగ్నంగా ఉన్న ఆమె దేహమూ రూపమూ మోహనంగా ఉన్నాయి. వీరయ్య రెప్పవెయ్యకుండా ఆమెకేసి చూశాడు. ఆమెను పట్టుకోబోయాడు. ఆమె పరుగెత్తింది. అలసిపోయి యిసుకలో వాలింది. వీరయ్య ఆమెని రెండు చేతుల్లోకి తీసుకుంటూ "నువ్వు నా దేవతవు సెందిరీ" అన్నాడు.

సముద్రపు కెరటాల హోరు చిత్రంగా మిస్టిక్‌గా వుంది. దూరంగా సంబరం డప్పులమోత వినిబడుతోంది.

6

పల్లె పల్లె అంతా వీరాకి వ్యతిరేకంగా వుంది. వీరా దగ్గర సొమ్ము నిలవవున్నట్టు అందరికీ తెలిసింది. చౌదరి జనాన్ని వెంటబెట్టుకుని నూకాలమ్మగుడి కట్టించడానికి యిరవై రూపాయలు చందా యిమ్మన్నాడు. ఇవ్వనన్నాడు వీరయ్య. ఎన్నో విధాల చెప్పి చూశారు చౌదరీ, తక్కినవాళ్ళూ. చచ్చినా యివ్వనన్నాడు వీరయ్య. "నువ్వు దేవతని కాదంటున్నావు. నాశనమైపోతావ్" అన్నాడొక భక్తుడు. వీరయ్య చలించలేదు. చౌదరి ఎర్రగా ముఖాన గంటుపెట్టుకొని వెళ్ళిపోయాడు. ఊరంతా అనేక విధాల చెప్పుకున్నారు. వీరయ్యని తిట్టుకున్నారు. దరిద్రం తన పక్కన - తనలో ధనచిహ్నాల్ని ఉండనివ్వదు. బానిసలైన అమాయకులైన అవిద్యాపరులైన ప్రజలు తమ దరిద్రాన్ని జాగ్రత్తగా కాపాడుకుంటూ వుంటారు.

చీకటిరాత్రులు కాబట్టి చంద్రి రోజూ రావడంలేదు. ఎప్పుడేనా వచ్చినా చీకటిపడకుండా వెళ్ళిపోతుంది. అప్పులమ్మ వీరయ్య యింటికి

రోజూ వస్తూ పోతూవుంది వీరయ్యను మంచి చేసుకుంటోంది. సెనగప్పులు తెచ్చి పెడుతోంది డబ్బిచ్చినా తీసుకోలేదు.

ధనంటే విరోధంగా ఉన్న పల్లెవాళ్ళంటే అసహ్యంతో మరీ దూరంగా వుంటున్నాడు వీరయ్య. గవరయ్యమామ చచ్చిపోయాడు. అందరికీ ఆశ్చర్యం కలిగేటట్టు దహనానికి, తంతుకీ అయే ఖర్చంతా వీరయ్యే భరించాడు. సీతాలుని తన యింటికి వచ్చి ఉండమన్నాడు. కాని సీతాలు ఎవరితో చెప్పకుండా పల్లె విడిచి వెళ్ళిపోయింది. వీరయ్య కొన్నాళ్ళు వరుసగా వెళ్ళి మామ గుడిసెలో దీపం పెట్టి వచ్చేవాడు. ఇప్పుడు కొన్ని పందులూ, పందికొక్కులూ ఆ గుడిసెని విశ్రాంతి భవనంగా వాడుకుంటున్నాయి

వీరయ్య పట్టుదల ఆనాటి కానాడు ఎక్కువయింది. దేహశ్రమని లెక్కపెట్టకుండా సముద్రాన్ని గాలించేస్తున్నాడు. ఎన్నో రోజులు ఫలితం లేకుండా పోయేవి. బాధతో వొంటి నొప్పులతో తిరిగి వచ్చేవాడు. ఒక్కోరోజున చేపలు కొల్లలుగా పడుతున్నాయి. ప్రతీ చేపక్కీ లెక్కకట్టి నిలవ చేస్తున్నాడు. ప్రతీరోజూ తన దగ్గరున్న సొమ్ములెక్కపెట్టుకుంటున్నాడు. డబ్బుని తన మొలలోనే పెట్టి చుట్టూ గుడ్డని చుట్టబెట్టుతున్నాడు. అడవిలో తన ఆహారాన్ని జాగ్రత్తపెట్టుకునే ఖడ్గమృగం లేక ఎలుగుబంటి వంటి ప్రవృత్తి అతనిలో దళంగా వ్యాపించింది. నూకయ్యకి యిజార్లు కుట్టించలేదు. బాబుకి దుప్పటీ కొనలేదు. చంద్రికి చీరని కొనిపెట్టలేదు "అన్నంతా సేసితీర్తాను. అప్పుడుగాని దమ్మిడీ ఖర్చుపెట్టను" అని చెప్పాడు చంద్రితో.

ఆ సముద్రం వంటిదే దరిద్రంకూడా అవతల వొడ్డు కనపడదు. కాని వీరయ్య మొండిగా ముందుకు సాగిపోతున్నాడు.

7

కన్ను కనపడని చీకట్లో పల్లె భయంకరంగా వుంది. సముద్రపు హోరు క్షయరోగంతో బాధపడుతూన్న రాక్షసుడి శ్వాసలాగా వుంది. చిరిగినవాతకంబళి చిరువెచ్చని పడతల్లో వీరా, నూకయ్యా గాఢంగా నిద్ర పోతున్నారు. చలిగాలి చూరుని కొట్టుకొని వెనక్కి మళ్ళుతోంది.

ఎవరో గుడిసె తలుపును దబదబ బాదుతూన్నట్టు చప్పుడయింది. 'యారదీ' అంటూ వీరయ్య లేచి తలుపు తీశాడు. చౌదరి పెద్ద చుట్టకాలుస్తూ బండమీద కూర్చున్నాడు. పక్కనే గుమస్తా, నౌకరూ చేతులు కట్టుకుని వున్నారు. నౌకరు చేతిలో లాంతరు వుంది. వెంకన్న చేతిలో మరో లాంతరు వుంది.

"రేతిరేళ వచ్చారు బాబుగారు" అన్నాడు వీరయ్య కంగారుగా నిద్రని దులుపుకుని.

వెంకన్న దీపం మొహంమీద పెట్టి "నీకోసమే" అన్నాడు.

"సర్కారువారికి నీ మీద చాలా కోపంగావుంది" అన్నాడు చౌదరి తాపీగా.

"ఏం బాబూ ?"

"క్రితం ఏడాది పన్నంతా బకాయీవుంది. వృత్తి పన్నూ, గుడిసె పన్నూకూడా, జుల్మానాతో యిచ్చుకోవాలి" అన్నాడు చౌదరి.

"మా బాబు పన్ను కట్టేసినాడండి నాను యీ యేడాది సొంతంగా చూసుకుంటున్నాను" అన్నాడు వీరయ్య.

"మీ బాబు ఎప్పుడూ రాగిపైసా కట్టలేదు. నాకు తెలుసు" అన్నాడు వెంకన్న.

"జుల్మానాతో యిరవై ఆరు రూపాయలయింది" అన్నాడు చౌదరి.

"అన్యాయం బాబూ. మా బాబు పన్ను కట్టేశానని నాతో చెప్పాడండి."

"అయితే నే నెబద్ధ మాడానంటావా ?" గద్దించాడు చౌదరి

"మా బాబుకూడా నిజాయితీ మనిసేనండి" తొణక్కుండా అన్నాడు వీరయ్య.

చౌదరి గుమాస్తా పేరిశాస్త్రికేసి చూశాడు. పేరిశాస్త్రి "అయితే రసీదులేవీ ?" అని అడిగాడు.

వీరయ్య తెల్లబోయాడు. రసీదులు తీసుకునే అలవాటు ఎప్పుడూ లేదు. చౌదరి లేచి యిలా అన్నాడు. "నువ్వు ఉదయమే వచ్చి పన్ను జుల్మానాతో కట్టెయ్యాలి. లేకపోతే వీలులేదు. తరువాత ఏం జరిగినా విచారిస్తావు."

గుమాస్తా దాన్ని వ్యాఖ్యానించాడు. "సర్కారువారు నీ గుడిసెనీ, నీ కున్న యావదాస్తినీ స్వాధీనం చేసుకుంటారు."

చౌదరి వెళ్ళిపోయాడు. వెంకన్న కొంత దూరంవెళ్ళి తిరిగి వచ్చాడు.

"ఇదుగో యీరయ్యా, నా మాటిను. ఓ పదిరూపాయలు నాకియ్యి సౌదరిబాబుతో చెప్పి రైటు సేస్తాను" అన్నాడు మీసం తిప్పుతూ.

"నిన్నూ ఆ సౌదరినీ సేపలకూరలా తరిగేత్తాను" అన్నాడు వీరయ్య మండిపడుతూ. అతని గొంతులోని కాఠిన్యానికి జంకి వెనక్కి తిరిగాడు వెంకన్న.

తర్వాత రోజున ఉదయమే బయలుదేరి వీరాబాబు ఉంటూన్న ఊరికి వెళ్లాడు. అక్కడకు చేరేప్పటికి నడినెత్తిమీదకు సూర్యు డొచ్చాడు. కీళ్ళ నొప్పులతో బాధలతో శల్యావశిష్టుడైన బాబు యిలాగ

అన్నాడు. "పన్ను కట్టేశానురా అబ్బీ. కాని ఆ సౌదరి మా పెమాదం మనిషి. సాటుగాపోయి ఓ పదిరూపాయలు యిచ్చుకుని రచ్చింపమని అడుగు. లేకపోతే పాం పగ పట్టి నిన్ను బతకనివ్వడు."

తనకి అవ్యక్తంగా ఆదర్శంగా ఉంటూన్న చౌదరి యిలాంటి వాడని తెలియగానే తనమీద తనకే రోతపుట్టింది వీరయ్యకి, ఏమైనా బాబు చెప్పినట్టే చేసి యీ గండం దాటాలని సంకల్పించుకున్నాడు. బాబుకి అలాగే చేస్తానని వాగ్దానం యిచ్చాడు. బాబు భోంచేసి వెళ్ళమన్నా ఆగలేదు. సత్తెమ్మ వండిన కూడు తినకూడ దనుకున్నాడు. ఎండలోనే బయలుదేరి సాయంత్రానికల్లా తనపల్లె చేరుకున్నాడు వీరయ్య.

చీకటి పడుతూ పడుతూ వుంది. గుడిసెముందు నూకయ్య కూర్చుని ఏడుస్తున్నాడు. అలసటతో వున్న వీరన్న కోపంతో అడి గాడు. "ఎందుకురా యేడుత్తావ్ ? ఎవరు సచ్చినార్రా ?"

"సౌదరీ ఆళ్ళు ఒచ్చి సేపలు తీసుకుపోనారు" అన్నాడు నూకయ్య ఏడుస్తూనే.

వీరాకి గుండె ఆగినట్టయింది. మూడురోజుల నుంచి పట్టిన చేపలు జాగ్రత్తచేసి వుంచాడు. రేపే వర్తకులు వస్తారు. మూడురోజులు తిండైనా తినకుండా ఎండలో సముద్రంలో వెతికి వెతికి పట్టాడు. చాలా ఖరీదుచేసే చేపలు. వీరా రక్తం వేడెక్కింది. కళ్ళచివర ఎర్ర జీర నాట్యమాడింది. "ఇదేంటో తేల్చుకుని వత్తానుండు" అంటూ గుడిసెలోకి అడుగు పెట్టకుండానే వెనక్కి తిరిగాడు.

"ఓ అప్పి కల్లొత్తావా ?" అన్నాడు వీరయ్య.

అప్పలమ్మ తెల్లబోయింది. కాని నవ్వుతూ ముంత తెసుకువచ్చి యిచ్చింది. సగంతాగి వికారపెట్టి ముంత నేలకేసి కొట్టాడు వీరయ్య.... "పో యెదవముండా—యెదవ కల్లూ నువ్వూ" అంటూ చరచరా వెళ్ళి పోయాడు. బలిష్ఠమైన అతని వొళ్ళు వణకడం చూసి ఏదో ఉపద్రవం రాబోతోందని గ్రహించి నవ్వింది అప్పలమ్మ.

తుమ్మచేలు దాటగానే చౌదరి వెనకాల గుమాస్తా కనపడ్డాడు. వీరయ్య ఒక తుమ్మకర్ర విరిచాడు. వెనకాలే వెళ్ళి "నా సేపలు తీసుకు పోయావురా దొంగనా కొడకా" అంటూ చౌదరి తలమీద కొట్టాడు. 'అమ్మో' అంటూ చౌదరి నేలమీద కొరిగాడు. 'చచ్చిపోయాడు మున సబు' అంటూ పేరిశాస్త్రి పెద్దపెద్ద కేకలు వేస్తున్నాడు.

వీరయ్య పరుగెత్తుకొని అప్పలమ్మ ఇంటికి వచ్చాడు. "అప్పి - సౌదరిని తల పగలకొట్టా" నంటూ చతికిలబడ్డాడు. భయ విహ్వలతతో "ఇప్పుడేంటి సెయ్యడం" అన్నాడు ఆయాసపడుతూ.

"నీకేం భయంలేదు నేనున్నానుగా.రా ఇటురా" అంటూ అప్పలమ్మ ఏమాత్రం కంగారు పడకుండా ఒకమూల గదిలోకి తీసుకువెళ్ళింది వీర య్యని. వీరయ్య వణికిపోతున్నాడు. "పోలీసులొత్తారేమో అప్పి" అని వెర్రిగా చూస్తున్నాడు.

"నేను సూత్తానంటనిగా. భయపడమాకు. ఈ సుక్క తాగి పడుకో. బలం వస్తుంది"

అప్పి తలుపు గొళ్ళెంపెట్టి ఇవతలికి వచ్చింది ముంత ఖాళీచేసి వీరయ్య క్రమంగా మైకంలోనికి, నిద్రలోనికి జారిపోయాడు. అప్పలమ్మ ఓ గంట పోయాక గదిలోకి వచ్చింది. వీరా మొలతడిమి కట్టువిప్పి నోట్ల కట్టని సంగ్రహించి మళ్ళీ తలుపు గొళ్ళెంపెట్టి తిన్నగా చౌదరి ఇంటికి బయల్దేరి వెళ్ళింది.

చౌదరి పడుకుని ఉన్నాడు. తలమీద కట్టువుంది. "ఏంటి జరి గింది చౌదరీ" అంది. నిజంగా ప్రమాదం ఏమీలేదు. కర్ర దూసుకు పోయి భుజానికి తగిలింది. తలమీద పక్కగా చర్మంలేచింది. భుజం మాత్రం నొప్పిగా వుంది.

"పోలీసుల్ని పిలిపించి వాణ్ణి చితకతన్నిస్తాను. పదేళ్ళు శిక్ష పడేటట్టు చూడకపోతే నా పేరు చౌదరి కాదు" అన్నాడు చౌదరి.

ఉద్రేకాలవలనకన్న తెలివివల్ల లాభం ఎక్కువ వుందని అప్ప లమ్మ చౌదరికి బోధించింది. ఏ సమస్యలోనుంచైనా డబ్బుని ఉత్పన్నం చేయడం ప్రయోజకుల లక్షణం. పోలీసు కేసునల్ల మరికాస్త డబ్బు ఖర్చవుతుంది అంతకన్న ఓ వందరూపాయలు నష్టపరిహారం తీసు కుంటే? వీరయ్యా లొంగిపడి వుంటాడు, ధనలాభమూ వుంటుంది. "పాతికో పరకో నీకు తోచింది నాకు ముట్టచెప్పు నాకేం ఆశలేదు" అంది అప్పలమ్మ-తన నిస్వార్థాన్ని రుజువుచేస్తూ.

చౌదరి నవ్వాడు. తనలాంటి ఉత్తమ ఆలోచనలూ, తెలివి తేటలూ ఉన్నవాళ్ళని గుర్తుపట్టి మెచ్చుకోగల సహృదయుడు తను. "సరే, నీ యిష్టం" అన్నాడు. అప్పలమ్మ తిరిగి తనింటికివచ్చి గది గొళ్ళెం తీసింది. చచ్చిన దూడలా కాళ్ళూ చేతులూ పడేసుకుని నిద్ర పోతున్నాడు వీరయ్య.

తెల్లవారగానే వీరయ్యకు మెలకువ వచ్చింది. భయంతో లేచాడు. చౌదరి శవం కళ్ళయెదుట కనపడింది. 'బాబోయి' అని కేక పెట్టాడు. గబుక్కున వీరయ్యకి మొలనుకట్టిన డబ్బు జ్ఞాపకం వచ్చింది. చూసు కున్నాడు. లేదు. అతని ప్రాణం పోయినట్లయింది. 'ఓ అప్పలమ్మా' అంటూ కేకలువేస్తూ తలుపులు దబదబబా దాడు. గుంజాడు. అప్పలమ్మ వచ్చి తలుపు తీసింది.

"అప్పీ. నా డబ్బు నా డబ్బు...." వెర్రిగా అరుస్తున్నాడు వీరయ్య.

"పోతే పోయిందిలే బుద్ధిలేనోడా. ముందు నీ బతుకు చూసుకో. సౌదరి సావుబతుకులమద్దె ఉన్నాడు."

అలాగే చూస్తూ నిలబడ్డాడు వీరయ్య.

"పోలీసు లొత్తారు. నిన్ను ఉరిదీత్తారు."

అప్పలమ్మ రెండుకాళ్ళమీదా పడ్డాడు వీరయ్య. "నన్ను రచ్చించు అప్పలమ్మా నాకు సావొద్దు. సావొద్దు." దీనంగా ఏడ్చాడు వీరయ్య.

"భయపడకు మెర్రోడా. నేనంతా మాట్లాడి వుంచినానులే. ఓ వందరూపాయలు తీసుకురా. నీమీద కేసు తీయించేత్తాను" అంది అప్పలమ్మ.

"వందరూపాయలే !"

"కాపోతే ఉరి !"

"ఎలాగ అప్పీ. నా దగ్గర డబ్బుకూడా పోయింది. దొంగెదవ లెవరో కాజేశారు."

"ఆఁ—పొలంకాడ ఎక్కడో పడిపోయివుంటది. ఏ నచ్చినాడో తీసేసి ఉంటాడు."

"మరి ఏం సేసేది అప్పీ. నీ కాళ్ళట్టుకుంటాను. దారిసూపించు." వీరయ్య కళ్ళమ్మట నీరు ఏకధారగా ప్రవహిస్తోంది.

"సెంద్రి దగ్గర నిలవ వుంటుంది. పోయి తెచ్చుకురా."

"సెంద్రినా ?"

"నువ్వు మనువు సేసుగోవా యేంటీ. నీకోసమంటే అది పడి చస్తది."

8

చంద్రి ఆడుతూ పాడుతూ యింటికి వచ్చింది. గుడిసెముందు మేనమామ రత్తయ్య చుట్ట కాల్చుకుంటూ కూర్చున్నాడు. చంద్రి గుమ్మంలో అడుగు పెడుతూనే తన్నెవరో పిలుస్తూన్నట్టు విని నలు దిక్కులా చూసింది. రేగినజుట్టుతో మాసినబట్టలతో పీక్కుపోయిన మొహంతో పొలంగట్టమ్మటే వస్తూన్న వీరయ్యని చూసింది. పరుగెత్తుక వెళ్ళింది చంద్రిని చూడగానే వీరయ్య ఓపిక లేనట్టయింది. గట్టుమీద చతికిలబడి మొహం కప్పుకున్నాడు.

"ఇదేంటి యీరయ్యబావా" అంది చంద్రి. వీరయ్య మాట్లాడ లేదు. చంద్రి కంగారుపడింది. తల నిమురుతూ అడిగింది.

"ఏంటి జరిగింది బావా ?"

వీరయ్య తలపైకెత్తాడు. గద్గదికంగా అన్నాడు. "నన్ను రచ్చిం చాలి సెందిరీ."

ఇలా బేలగా, జాలిగా తనదగ్గరికి ఎప్పుడూ రాలేదు వీరయ్య. అతనిలోవున్న పౌరుషమూ మగతనమూ ఏమయ్యాయో తెలియదు. ఏదో కీడు శంకించింది. అయినా చిక్కబట్టి "సెప్పునాతో. అసలేం జరిగింది. ?" అంది.

"నన్ను ఖైదులో పడేత్తారు. ఉరితీత్తారు ఉరితీత్తే సచ్చి పోతాను." వీరయ్య విహ్వలంగా ఉరిని తలచుకుంటూ చెప్పాడు. చంద్రి ఆశ్చర్యంగా చూసింది. "ఆణ్ని—ఆ సౌదరిని నెత్తి పగల కొట్టాను. పన్ను లియ్యలేదని మూడురోజుల సేపల్ని తీసుకుపోయి నాడు దొంగనాయాల...."

"పోవల్సిందే ఆ సచ్చినోడు...."

"నా మొలనికట్టి బద్రంసేసుకున్న సొమ్ముకూడ పోయింది. ఎంత కట్టపడ్డాను." వీరా దుఃఖం ఆపుకోలేక పోయాడు. ఏడ్చాడు. చంద్రివొళ్ళో తల పెట్టుకొని.

"ఏడవమోకు బగమంతుడే ఉన్నాడు." చంద్రికికూడా కళ్ళ మ్మట నీళ్ళు తిరిగాయి. "ఎలా అయిపోయినావ్ బావా. రెండు రోజులకే సిక్కిపోయినావు. కూడు తిన్నావా"

"నాను పడీన కట్టమంతా బూడిదై పోయింది. ఎప్పుడో సముద్రంలోపడి సచ్చిపోతాను."

చంద్రికి భయంవేసింది. "ఆడదానిలా యిదై పోతవేంటి. ఏడవ డబ్బుపోతే మళ్ళి వత్తది. మనరెక్కలున్నాయిగా."

"ఇప్పు డొందరూపాయలు కావాలి. లేందే పోలీసులొచ్చి లాక్కుపోతారు."

"ఒంద రూపాయలే!" ... చంద్రి దిగులు పడింది. శూన్యం లోకి చూస్తూ కూర్చుంది.

పచ్చని చేలు గాలికి వూగుతున్నాయి. సందె చీకటిలో పచ్చ రంగు కలిసిపోతోంది. కాస్తదూరంలోఉన్న చింతచెట్టుమీద కోతులు కిచకిచమంటున్నాయి. చీకటిపడబోతూంటే వాటి గుండెల్లోని భయం బరువై పోయింది. పొలాల్లో కట్టివేసిన దూడల మెడలలో మువ్వలు మాత్రం మధ్య మధ్య ఘల్లుమంటున్నాయి.

వీరా లేచాడు చంద్రి సహాయం చెయ్యలేదని వీరయ్యకి తెలుసును. అతనిలో ఏదో తెగువా ధైర్యమూ వచ్చాయి. "నే నెల్తాను" అన్నాడు రెండడుగులు వేశాడు. చంద్రి చటుక్కునలేచి వీరయ్యని పట్టుకుంది. "ఆగుబావ రా, కూడు తిందుగానీ !"

"ఒద్దు పెంద్రీ. నే పోతాను"

"నన్ను సంపుకు తిన్నావే. రా బావా. ఏదో ఉపాయం ఆలోచిస్తానుగా."—చంద్రి గట్టిగా వీరయ్యను కౌగలించుకుంది. ఆమె తడి కళ్ళు వీరయ్య గుండెలకి చల్లగా తగిలాయి. వీరయ్య మారుచెప్పలేదు. ఆమె వెనకాలే వెళ్ళాడు.

చంద్రి మేనమామ తత్వాలుపాడే ఒక చిన్న సైజు ఆధ్యాత్మికవాది. పెళ్ళాంపోయాక ముండలతోనూ, ఒళ్ళు పాడైపోయాక మందులతోనూ, ఓపికపోయాక వైరాగ్యంతోనూ మైత్రి సంపాదించిన విఖ్యాత జీవి. ఎన్ని తత్వాలుపాడినా ఎక్కడెక్కడ తిరిగినా వేళకిమాత్రం వచ్చి కూడుతినాలనే ప్రాథమిక వివేకం కోల్పోని జ్ఞాని. వీరా దిగుల్నీ బాధల్నీ చూసి ఇలా అన్నాడు.

"ఆ సౌదర్ని తిట్టకు బాబూ. ఈ దేహ మశాశ్వతం. మన ఖర్మ ఎట్టాగుందో అట్టాగే జరుగుద్ది. ఈశ్వరేచ్ఛ."

"ఈడెవడూ ఎర్రినాకొడుకు యేదాంతం సెపుతాడు" అన్నాడు అసలే మండిపడుతూన్న వీరయ్య.

"నీ తిట్లు నన్ను తగలవురా కుర్రోడా. ఈ దేహానికే తిట్లయినా కొట్లయినా. లోపలి ఆతమ కేవీ తలగవ్."

చంద్రి గబగబా కూడు వండిపెట్టింది. నిశ్శబ్దంగా తిన్నాడు వీరయ్య. చుట్టూరా గాలీ గోడలూ బరువెక్కి గుండెమీద నొక్కుతోన్నట్టుంది వీరయ్యకి.

"పడుకో బావా ఏదోఒకటి సూత్తాను" అంది, పక్కపరిచి.

"నాకు నిదరరాదు."

"ఊరికేనే పడుకో."

కాని వీరయ్య పడుకున్న కాస్సేపట్లోనే నిద్రపోయాడు. రెండు రోజుల్నుండి తిండిలేక అలసిపోయాడు. మనస్సు తనకి తెలీకుండానే

నిద్ర నాశ్రయించి బాధనుంచి విముక్తిచెందింది. చంద్రి దొడ్డి తలుపులు వేసి మేనమామ వినకుండా మెల్లగా అడుగులువేస్తూ రోడ్డుమీదకి వెళ్ళి క్రమంగా వ్యాపిస్తోన్న చిరుచీకట్లోకి మాయమయింది.

తెల్లవారగానే వీరయ్యకి ఎవరో తట్టి లేపుతున్నట్లయింది. చంద్రి వీరా చేతిలో బంగారపుగొలుసు ఒకటి పెట్టింది. "మరితొరగా యెల్లిపోయారయ్య బావా."

"ఎక్కడి దిదీ!" – ఆశ్చర్యంగా అడిగాడు వీరయ్య.

"సిన్నప్పట్నుంచీ నాకుంది ఈ గొలుసు. అమ్మితే ఎనబై రూపాయలొత్తయ్. ఎల్లు ఎల్లిపో."

ఆమె తొందరనీ ఆందోళననీ గ్రహించాడు వీరయ్య.

"నిజంగా సెందిరీ?"

చంద్రి ముఖం పక్కకి తిప్పింది. పళ్ళు బిగబట్టి "లేందే యాడిత్తాడు నాకు బంగారపు గొలుసు?" అంది.

సందేహంతో, సందేహాన్ని మించిన అవసరంయొక్క బలంతో గుప్పిటితో గట్టిగా పట్టుకుని వెళ్ళిపోయాడు వీరయ్య. చంద్రి గుడిసెలో కూర్చుని చాలాసేపు ఏడ్చింది.

"ఎందు కేడుత్తవు పిల్లా?" అన్నాడు మేనమామ.

"కడుపునొప్పి" అంది చంద్రి.

తెల్లని కిరణాలు తూర్పున తోచి గుడిసె గుమ్మాన్ని తాకాయి. చంద్రి కళ్ళు మూసుకుని రెండు చేతులూ జోడించి, "ఓ నూకాలమ్మ తల్లీ; నా ఈరయ్యను రచ్చించు. నీకు కోడిపెట్టని బలిత్తాను" అని మొక్కుకుంది.

9

రెండేళ్ళు గడచిపోయాయి. అయినా సూర్యుడు తూర్పునే ఉదయిస్తున్నాడు. ఋతువులు వరుస క్రమంలోనే జరుగుతున్నాయి. రాత్రి వేళ చీకటీ, పగటివేళ వెల్తురూ ఉంటున్నాయి. ఏం ఒక్కసారి మారకూడదూ అనుకుంది చంద్రి. కాని ప్రకృతియొక్క చర్యలో మార్పు లేదు. నిద్ర లేచేముందు అదే - ఆ బూట్ల చప్పుడే వినపడుతుంది. కాకీ దుస్తులతో టోపీలతో బాధగా పోలీసులు ఇటూ అటూ తిరుగుతూంటారు. ముసలికాకి ఎప్పుడూ ఆ గోడమీదనే నుంచుని 'కావు కావు' మని అసహ్యంగా అరుస్తూంటుంది. పక్క కొట్లోంచి కొత్తగా శిక్షపడిన కుర్రాడు అస్తమానూ 'ఇది నా ఇల్లాలని' అంటూ పాడుతూంటాడు. ఎర్రని రాళ్ళతో పెద్ద పెద్ద గోడలు తనచుట్టూ నిలబడి ఉంటాయి. ఆ గోడలు కదలవు, కరగవు. కబుర్లు చెప్పవు.

జైలులో ఉన్నప్పుడు మొదట ఏడ్చేది. గుండెపోటు వచ్చేటట్టు ఏడ్చేది. నిద్రపట్టేదికాదు. అన్నం సయించేది కాదు. తనవాళ్ళందరూ తన్ని హేళన చేస్తారు. గ్రామస్థులందరూ అసహ్యించుకుంటారు. ఈ రోజున ఇంత కష్టంలో తనకి బాబులేడు. అమ్మలేదు. వీరా ఏమైపోతాడో! మనోవ్యథ ఎక్కువైపోయి, ఓ రోజున జైలుగోడలకి తలపెట్టి కొట్టుకుంది. గాయమైంది. రక్తం కారింది. పోలీసు సుబ్బారావు తిట్టాడు.

"సచ్చిపోతావ్."

"సావడానికే."

జైలులో ఉన్నన్నాళ్లూ చాలా విషయాలు తెలుసుకుంది. పోలీసులంటే మనుషులనీ, వాళ్ళల్లోనూ మంచివాళ్ళున్నారనీ తెలుసుకుంది. వార్డెన్ సుబ్బారావు ఎప్పుడేనా ఇంటిదగ్గర చేసుకున్న మినపరొట్టె, జంతికలులాంటివి తీసుకొచ్చి తనకి పెట్టేవాడు. తను ఏడుస్తూ

వుంటే కబుర్లు చెప్పి ధైర్యం చెప్పేవాడు. సూర్యుడు తూర్పున ఉదయిస్తాడని తెలుసుకుంది. తెల్లవారగానే లేచి పరీక్షగా చూసేది. చాలాసార్లు పడమట ఉదయించకూడదా అని కసురుకుంది. తన అసంతృప్తిని వార్డెన్ సుబ్బారావుకు తెలియజేసింది. 'సూర్యుడికి బుద్ధిలే' దన్నాడు సుబ్బారావు.

రోజూ మూడుపూటలా కటకటాల్ని లెక్కపెట్టేది పాత సంగతులన్నీ తలచుకునేది. కామందుల విధవకూతురు సుబ్బమ్మకూడా జైల్లో పడితే బాగుండును. గచ్చకాయ లాడుకోవచ్చునుగదా అనుకుంది. చివరికి తన్ని వీరా ఎప్పటిలాగే గౌరవిస్తాడనీ, మనువు చేసుకుంటాడనీ, భూమ్మీద యిటుకలతో ఇల్లు కడతాడనీ — ఆశ. ఆ ఆశనే ఆహారం కింద, బలంకింద, ప్రాణంకింద మార్చుకుని బ్రతికింది.

కాని ఆమె మారిపోయింది. రెండేళ్ళలో క్రమంగా ఆమె నవ్వడం మరచిపోయింది. ఆమె బుగ్గల్లో కళ్ళల్లో వుండే నిండైన ఆరోగ్యపు నిగనిగ పోయింది. చాతకాని నలిగిపోయిన వడలిపోయిన ఉదయపు కల్వపువ్వులాగ నీరసంగా అయిపోయింది.

జైలునుంచి యివతలకి రాగానే ముందుకు నడవలేక పోయింది. అక్కడే కూర్చుని ఏడ్చింది. చిన్న మూట చేత్తోపట్టుకుని సముద్రం వొడ్డున ఉన్న వీరయ్యపల్లెకి బయల్దేరింది. వార్డెన్ సుబ్బారావు చేతికొక పావలా యిచ్చి ఏదైనా కొనుక్కుతినమన్నాడు.

ఎర్రని కంకరరోడ్డుమీద దుమ్మురేచి ముక్కులోకి కళ్ళల్లోకి పడుతోంది. రోడ్డు ఎండకి కాలి కాలికి చుర్రుమని తగులుతోంది. కాళ్ళు నొప్పిపెడుతున్నాయి.

తన పక్కనుంచి కార్లూ, జట్కాబళ్లూ దూసుకుపోతున్నాయి. రకరకాల జనం యిటూ అటూ పోతున్నారు. వాళ్ళందరూ తన్నిచూసి

'దొంగ దొంగ' అని అరుస్తారేమో అని భయపడింది. ఓ చెట్టుకింద కాసేపు కూర్చుని విశ్రాంతి తీసుకుంది. రోడ్డువారనే ఉన్న చిన్న కొట్లో ఏవో కొనుక్కు-తిని యిన్ని మంచినీళ్ళు తాగింది.

సాయంత్రానికి పల్లె చేరుకుంది. పల్లె బహిఃప్రకృతిలో మార్పు లేదు. గుడిసెలు నల్లని చిక్కని పల్లె జనమూ, అప్పలమ్మ యిల్లూ రావి చెట్టూ అన్నీ అలాగే వున్నాయి.

"ఓస్ - యారిదీ సెంద్రమ్మో ఏంటీ?"

చంద్రి పక్కకి చూసింది. మీసాల వెంకన్న ఒంటికాలితో నుంచున్నాడు. చంకలకింద ఆసరాగా రెండు గుడ్డలు చుట్టిన కర్ర లున్నాయి.

"యీరయ్య ఉన్నాడా?" భయంగా అడిగింది చంద్రి.

బొంగురుగా నవ్వాడు వెంకన్న. కన్నుగీటి "రాయే పిల్లా?" అన్నాడు. కాలు విరిగినా కామం విరగలేదు వెంకన్నకి.

తొందరగా వీరయ్య గుడిసెదగ్గరికి వెళ్ళింది. ఈ లోపుగా ఎందరు పిలిచినా పలకలేదు. 'నీ యీరా లేడు' అన్న గంగడి మాటని లక్ష్యం చెయ్యలేదు. గుడిసె అంతా శిథిలమై ఉంది. లోపల నారయ్యా, చౌదరి కొడుకు సూరయ్యా చుట్టలు కాలుస్తున్నారు. చంద్రిని చూసి నారయ్య "ఇదిగో - ఇదే యీరయ్య ముండ. ఉత్తి దొంగముండ" అన్నాడు సూరయ్య. పన్నెండేళ్ళ కుర్రాడు లేచి ముందుకువచ్చి "ఎవరు నువ్వు" అన్నాడు.

"నాను సెంద్రిని. ఇక్కడ యీరయ్య ఉండటంలేదూ?"

"నీ యీరయ్య సచ్చిపోయాడు" అన్నాడు సూరయ్య. "హోహో" అని కసిరాడు.

"అన్యాయం. ఉత్తిదే. సావనేదు" అన్నాడు నారయ్య.

చంద్రి నిట్టూర్చి వెనక్కి తిరిగింది. కాని సూరయ్య ఆమెని పిల్చాడు.

"నీకు కూడుందా?" అన్నాడు.

"లేదు" అంది చంద్రి.

"నేను సుట్టలు కాలుత్తున్నానని బాబుతో సెప్పకేం—"

"సెప్పనులే—"

"నువ్వు నిజంగా యీరయ్య ముండవేనా?"

చంద్రికి అంత బాధలోనూ నవ్వొచ్చింది.

"రెండురూపాయలిత్తాను కావాలా—" అన్నాడు చౌదరి కొడుకు. చంద్రి ఆశ్చర్యంగా చూస్తోంది. రెండురూపాయలు తీసి మోగించి, "ఇవిగో, మరి నాతో వత్తావా?" అన్నాడు చౌదరి కొడుకు. ఈ పసి కుర్రవాడి మాటలకి జాలీ అసహ్యమూ రెండూ కలిగాయి చంద్రికి. వాడి మాట లక్ష్యం చెయ్యక "మీ బాబు ఏంచేత్తున్నాడు?" అని అడిగింది.

"యెదవబాబు. పచ్చవాతమొచ్చి పడుకున్నాడు. సత్తే కానీ యియ్యడు. నేను దొంగతనంగా ఎత్తుకొస్తా."

"ఇప్పుడు కొంచెం నయమేలే. నడుత్తున్నాడు" అన్నాడు నారయ్య.

"అప్పలమ్మ వుందా?"

"ఆఁ! ఇంచక్కగా వుంది" అన్నాడు సూరయ్య.

"యీరయ్య ఏమయ్యాడో నిజం సెప్పు."

సూరయ్య సముద్రంవైపు చూపించి "అందులోపడి సచ్చాడు" అన్నాడు.

"ఉత్తిదు త్తిది, ఆ పద్దె నిక్కడికొచ్చాడు. నాను చూసాను" అన్నాడు సారయ్య.

చంద్రి సముద్రంవైపు చూసి భయంతో కళ్ళు మూసుకుంది వడివడిగా అప్పలమ్మ యింటికి వెళ్ళింది. అప్పలమ్మ యిల్లు చాలా మారిపోయింది. గోడలకి సున్నమూ, పైన కొత్తపెంకూ, టేకుతో చేసిన గుమ్మాలు, కిటికీలూ, కలకలలాడుతూంది. ఇంకో రెండుమూడు గదులుకూడా కట్టించింది. అప్పలమ్మకి కొంచెం వొళ్ళు వచ్చింది. గ్లాస్కోచీర కట్టింది. చంద్రిని చూసి ఏడ్చినంత పనిచేసింది.

"యీరా ఎక్కడున్నా డప్పీ ?"

"అబ్బో శానాదూరం, రెండుకోసులు నడవాలి" — ఏదో వూరు పేరు చెప్పింది. గుడివెనక సందులో ఉన్నాడని చెప్పింది. అప్పలమ్మ ఆగమన్నా ఆగకుండా చంద్రి వీరావున్న గ్రామానికి బయలుదేరింది. "తిరిగొత్తే తిన్నగా యిక్కడికి రా సెంద్రీ. నా యాపారం సూసిపెడు దువుగాని" అంది అప్పలమ్మ ప్రేమతో.

రాత్రి పదిగంటలయింది. ఊరి పొలిమేర సమీపించింది. కుక్కల మొరుగులూ, నక్కల కూతలూ చీకట్లో భయంకరంగా ఉన్నాయి. గుండెలు దడదడలాడుతున్నాయి. గొంతు ఎండిపోతోంది. రోజంతా తిండిలేదు. పైగా నడక — విరామం లేని నడక. కాని యింత శ్రమా వీరా ఒక్కసారి తియ్యగా పిలిస్తే కౌగలించుకుంటే పోతాయనుకుంది. పొలాల్లో పడుకున్న రైతుల్ని గుడికి దారి అడిగింది. వీరయ్యయిల్లు సందు చివరవుందని చెప్పారు.

ఆతురతతో ఆశతో అలసటతో చివరిగుడిసెని సమీపించింది. అక్కడ దుర్వాసన భరించరానిదిగా వుంది. తరిగి పారేసిన మాంసం ముక్కలు కాలికి జిడ్డుగా తగిలాయి. కొంచెం దూరంలో చెట్టుకింద యానాదివాళ్ళు తప్పతాగి తందనా లాడుతున్నారు.

క్షీణస్వరంతో "యీరయ్యబావా" అని పిల్చింది. లోపల్నుంచి కేకలు వినివస్తున్నాయి. "నాకు లేదేం కూడియ్యాల ! నువ్వు తినేసి పడు కున్నావా దొంగముండా" ఆడది ఏదో తిట్టింది. కొట్టిన చప్పుడు. "అమ్మో !" అని ఆడదాని కేక. "రక్తంకూడా కారుతుందిరోయ్ సచ్చి నావా" మళ్ళీ ఘోరమైన నిశ్శబ్దం.

ఈ సారి చంద్రి గట్టిగా పిలిచింది. "యీరయ్య బావా" అని తలుపు కొట్టింది. తలుపు తెరుచుకొని వీరయ్య యివతలికి వచ్చాడు. గడ్డం అసహ్యంగా పెరిగింది. చిరుగుల ఎర్రపంచె ఒకటి కట్టుకున్నాడు. వెన్నెలపడిన మొహంమీద నల్లని మచ్చలు ఉన్నాయి. గుడ్లు లోతుకు పోయాయి.

"యారదీ ?" అన్నాడు బొంగురుగా. కంఠధ్వని మారిపోయింది. రంపంతో బండరాయిమీద గీరుతూన్నట్టుంది.

"నాను సెంద్రిని. నన్ను మరిసావా నా యీరయ్య బావా ?

వీరా మాటాడకుండా లోపలికివెళ్ళి గుడ్డిదీపం ఒకటి తీసుకు వచ్చి పరీక్షగా చూశాడు. పిచ్చిగా చూశాడు. "ఖైదులోంచి ఇడిశారా ?" అన్నాడు కాస్సేపాగి.

"ఎలా అయిపోనావ్ నా యీరా. ఎలా అయిపోయినావ్" చంద్రి ఎడ్చింది.

వీరయ్య పెద్దగా దగ్గి యింకో వైపు చూస్తూ నిలబడ్డాడు.

"లోపల ఉదెవత్తె ?" అంది చంద్రి.

"నరసమ్మ. గంజికాచి పోత్తంది"

చంద్రి ఒక్కసారి కూలబడింది. కొంతసేపటికి మాట కూడదీసు కుని "నే నెల్లిపోతాను" అంది.

వీరా మాట్లాడలేదు.

చంద్రికి దుఃఖం వచ్చింది. "నా కాకలేస్తుంది. నిన్నటినుంచీ కూడులేదు."

వీరా గొంతుగాడు, "నాకే కూడులేదియ్యాల."

లోపల్నుంచి నరసమ్మ వచ్చి చూసింది. తలకి కట్టు వుంది. "సెంద్రమ్మ వచ్చిందీ, ఇంకేం ఇద్దరూ కొంపమీద పడండి. దాన్ని తగిలెయ్య లేందే గుమ్మంలో అడుగెట్టనివ్వను" అంటూ ధఢ్మన తలుపులు వేసేసింది.

వీరా లేచి చంద్రిని రమ్మన్నాడు చంద్రి వెనకాలే వెళ్ళింది. ఊరవతల పాకదగ్గర కెళ్లారు. అక్కడున్న లావుపాటివాడితో "ఇద్దరికీ సుక్కపొయ్యి. తరవాత యిత్తాను డబ్బులు" అన్నాడు. లావుపాటివాడు సందేహించాడు. ఏమనుకున్నాడో ఏమో రెండు ముంతలతో కల్లునీ మాంసాన్నీ ఇచ్చాడు.

చంద్రి తాగనంది "ఛీ ఛీ!" అంది

"తాగు సెంద్రీ లేందే సచ్చిపోతావు" అన్నాడు వీరయ్య. చంద్రి నోట్లో బలవంతంగా పోశాడు.

ఇద్దరూ తూలుతూ పొలం గట్టుమీదికి వచ్చి కూర్చున్నారు. సప్తమినాటి వెన్నెల బూడిదెలాగా వుంది.

"నీకోసం పల్లెకి యెల్లాను" అంది చంద్రి.

వీరా దగ్గాడు.

"ఏమైపొయ్యావో అని ఆదలిపోయాను."

"సముద్రంలోపడి సచ్చిపోదా మనుకున్నాను. కాని.... సావ నేదు" తూలుతూ మళ్లీ అన్నాడు "సచ్చిపోనేదు."

"మరి మన యిల్లుమాట ఏంటీ యీరయ్య బావా?" అంది చంద్రి గొంతులో వికారాన్ని అణచుకుంటూ.

"ఉత్తవి. అంతా ఉత్తవి. మనం యింతే. యిలాగే ఉంటాం. వెధవ ఆశ.....అంతే"

"అంతేనా...." వెర్రిగా నవ్వింది చంద్రి. "మరి నే నేంటి సేసేపి. ఎక్కడికి పోయేది."

"ఈడనే వుండు. కల్లోయిత్తాను రోజూ."

చంద్రికి మత్తువచ్చింది. మెక్కుళ్ళమధ్య ఇలాగ అంది. "పోలీసు సుబ్బారావు బలేగున్నాడు."

గట్టుమీద చంద్రి పడుకుంది. పమిట జారిపోయింది. నురుగు కారే నోటితో అస్పష్టంగా యిలా పాడింది.
"పోలీసు సుబ్బారావు నా జబ్బ పట్టుకుని మాలీసు సేసాడు. మరేంటో సేసాడు"

"హహహ...." వీరా బొంగురుగా నవ్వాడు దగ్గాడు.

చంద్రికి పూర్తిగా మైకం కమ్మింది. నిద్రపట్టింది. అంతా నిశ్శబ్దంగావుంది. వెన్నెట్లో చంద్రి దేహం అర్ధనగ్నంగా మెరుస్తోంది. వీరా కొంచెం వంగి ఆమెని చూశాడు. నిదానించి చూశాడు. తన వణికే చేతులతో ఆమె చిక్కని బుగ్గలు మెల్లగా రాశాడు. కళ్ళు మూసుకుని బాధగా బొంగురుగా అన్నాడు. "నా సెందిరీ! నా సెందిరీ!"

అక్కడికి సముద్రపు కెరటాల హోరు వినపడటంలేదు. అది అంతటా పరచుకున్న నల్లని పచ్చని భూమి. కోట్లకొలది జనానికి తల్లిలాగా ఆధారంగా ఉన్న భూమి. చంద్రి నిద్రలో కలవరిస్తోంది. "నాను గొలుసు తియ్యనేదు...."

(1964)